

JászA A bluesok, a *Kopaszkutya* és a *Vadászat* után valami újat kellett kitalálnotok, valami nagyon mást. A *Vadászat* kultikus mű lett. Nagyon nehéz lehetett továbblépni, kitalálni, hogy mi lesz a folytatás. Egyrészt lehet-e ez az irányt folytatni, és merrefelé lehet elmozdulni? Miért az *Esztrád* lett az új irány, a szocializmus negyvenéves jubileuma?

NEGYVENÉVES SZÜLETÉS- 83 NAP: ESZTRÁD

Földes László Hobóval

Hobo A dolog úgy nézett ki, hogy a *Vadászatot* a

beszélget Jász Attila*

közönség tette – hogy a te jelződet használjam – kultikussá. Semmi ilyesmire nem voltunk fölkészülve, ma se vagyunk. A közönség azt csinál, amit akar, vagy szereti, vagy nem. Abban ugyan van valami, hogy az ember vagy eltalálja a saját korát, a saját idejét, vagy nem. Vannak ilyen lemezek, a *Vadászat* vagy a *Circus Hungaricus*, a *Tábortűz mellett* is ilyen volt, valamennyire eltalálta saját korát, de nem azért készült, csak szerencsénk volt.

Ha valamennyire a racionális okát kellene fölkeresni az emlékeimben ennek az egész *Esztrád* dolognak, akkor az egyik alapvető, kiinduló mindenképpen az volt, ez fedti a valóságot, hogy Tátrai Tibor és Deák Bill Gyula a *Vadászat* után kikerültek a zenekarból.

Sokféleképpen lehet magyarázni, de csak két oldalról lehet az ő távozásukat megfogalmazni. Az egyik, hogy négy ilyen embert, mint Póka, Tátrai, Deák Bill meg én, csoda, hogy egyáltalán együtt lehetett tartani, a másik megközelítés az, hogy egy olyan zenekar, amiben ez a négy ember együtt van, hogy mehetett szét. Mindennek megvannak az okai. Deák Bill Gyulát nagyon szerettem, meg nagyon szeretem őt ma is, akárcsak Tibuszt, de Bill eleinte közelebb állt hozzám, a humora miatt rettenetesen nagy rajongója voltam, meg vagyok ma is.

Egon a *Rossz vér* lemez elkészülte után figyelmeztetett, még a filmgyári stúdióban megmondta, hogy figyeljem meg, Bill másnapra meg fog változni. Igaza lett. Attól a naptól kezdve hangoztatta és hangoztatja ma is, hogy ő a legjobb a világon. Ennek ellenére, nem gondoltam, hogy el fog menni. De végül is, amit annak idején, 1979-ben akartunk, a saját Bill-lemezt, sikerült. Ez sokkal fontosabb annál, hogy miért ment el, és miért nem tudott maradni. Az élet így van megírva, rajtam kívül mindenki előre látta, hogy ez lesz. De az egyértelmű, hogy egy olyan egyéniség, mint Deák Bill Gyula, már

akkor is megérdemelt volna magának egy saját zenekart, hogy ne egy másik zenekarban kelljen énekelnie, esetleg másodhegedűsként. Mert a zenekart – nomen est omen – Hobo Blues Bandnek hívták.

84 Velünk együtt megismerte őt az egész ország, aztán saját zenekara lett, lemezeket tudott készíteni, ez nagy dolog, hiszen rengeteg mindenki elveszett és eltűnt a múltban, különösebb nyom nélkül. Ő pedig nagy sikereket ért el ezután is. Ma is jelen van, ez is nagyon jó. Bár attól a tematikától, amit a velünk készített dalai mondtak és jelentettek, messze eltért, ugyanígy a bluestől is. A blues királyának nevezi magát, de többé már nem készített egyetlen blueslemezt sem.

A HBB sem csinált szigorúan vett blues-albumokat – most ugyan jön egy dupla –, de hát mi határoztuk el és meg, mi jöjjön, mindig azt csináltuk, amit éreztünk. Bekerült Tóth János Rudolf gitárosnak a zenekarba, ő addig vendéglátózenész volt külföldön, onnan jött haza, és meghívtam a kaposvári színházban dolgozó, nagyon boldogtalan, nagyon elégedetlen és nagyon tehetséges Fuchs Lászlót, zongorázni. Az ő jelenléte – az összes színházi zenéket, kuplékat ismerte és tudta, tizenöt évet nyomot le színházakban – lehetőséget adott, hogy kiszélesítsük a zenekar hangzását, hiszen Tátrai idejében, vagy azt megelőzően, nem voltak billentyűsök a zenekarban és inkább rockot játszottunk, kiegészítve sok blueszal. Nekem régi mániám volt, hogy legyen zongoristánk.

Jött 1985, a szocializmus és az én 40. születésnapom éve. Szovjet uralom alatt éltünk és náluk nagyon mentek az esztrád-műsorok. Ez azt jelentette, hogy különböző zenék, azaz forradalmi indulók, népdalok, operaáriák, románok, operett-duettek – a Hajmási Péter oroszul, nem lehetett rossz – és balettáncosok, tűzokádók, humoristák, bohócok, zsonglőrök, artisták mutatták be tudásukat Lenin és Brezsnyev képe alatt, akik jóindulatúan néztek félre, amikor a száztagú kozákkórus fölött átugró gopakáncos véletlenül lerúgta a basszusszólam kétméteres főtörzsőrmesterének kucsmáját. (190 alatt csak tenorok kerülhettek be az Alekszandrov együttesbe.) A két Iljicsen kívül mindenki azt hitte, ez is része a műsornak és felszabadultan tapsoltak Bizgjev őrvezetőnek, aki földet érve mosolyogva rugdalta ki maga alól a lábait, nem gondolva a lehetséges következményekre. Jaj, gyermekkorom kedvenceit, a matróztrikós tangóharmonikásokat majdnem kifelejtettem.

Szóval nagyon komoly, hazai Jozsif Kobzon-Koós János turnénak néztünk elébe és Varga András (1928) mozgalmi bariton is bejelentette villámgyors hazatérését Angolából, ahol Balassa elvtárs elektromos orgonakíséretével

énekelt munkásmozgalmi dalokat a szakadó esőben a dzsungelben a fekete felkelőknek, akik ugyan nem értették a *Bunkócska* szövegét, de lelkesen mellükre tűzték az ajándékba kapott ötágú csillagos Lenin-kitűzőket. Ettől a híradóban látott helyszíni tudósítástól és Kulcsár István a tévében leadott *Díszszemle a Vörös téren* című filmjétől fellelkesülve eldöntöttem, hogy én is csinálok egy esztrád-műsort. Beadtuk a szövegeket, de az *Ars bluesica* miatt kitört a gyalázat.

85

„Negyven évig nem tudtam, ki vagyok én, / de minden eljön a maga idején. / Nem vagyok zászló a mások ünnepén, / szelep vagyok az ország fenekén.” Másokkal együtt pontosan tudtuk, hogy mi vagyunk a „legvidámabb barakk” címkéje, mutogatnak Nyugat felé bennünket, hogy lám, itt ilyen is lehetséges. Hagytak létezni, hogy az emberek egy része levezethesse a feszültségét rajtunk keresztül, vagy a mi segítségünkkel. A helyzetünket vagy szerepünket így tudtam megfogalmazni és ebben kicsit az is benne volt, hogy nem vagyunk többek a hatalomnak, mint egy fing. Na, ezt elolvasta Erdős elvtárs, és majdnem bubópestist kapott. Félév múlva azt mondta, hogy ez nem megy el, írjak másikat. Kimentem a folyosóra, leültem és írtam egy parafrázist: „Több, mint negyven év a csillagok alatt, / utam csapdák közt nagy baj felé halad. / Bár én szerelemből játszom ezt a zenét, / tudom, mire kellek, kinek és miért.” Erre, látva végtelen együttműködő-készségemet, azt mondta, legyen inkább az első. És így, csak 86-ban, egy évvel később megcsonkított formában kijöhetett az *Esztrád. A Levél Irinának* a Szovjetunióról írott óda volt, haját tépte mindenki, nekem se voltak illúzióim, hogy ez megjelenhet, kívágtak vele együtt. Veszni hagytam, de ennek árán, kissé módosított formában kihozhattuk a lemezt.

Új Forrás 2014/8 – Negyvenéves születésnap: Esztrád
Földes László Hobóval beszélget Jász Attila

Nyáron a Petőfi Csarnok szabadtéri színpadán mutattuk be, Rajk László csinálta a díszletet, bár még mindig be volt tiltva. A vásárokon vannak olyan paravánok, ahol az ember hátulról bedughatja a fejét egy lukba, kívülről egy oroszlán szájának látszik, és mint halált megvető bátorságú hőst, lefényképezik. Ilyen díszlet volt, ilyen helyekre kellett bedugdosnom a fejemet, és így énekeltem. Volt egy fölirat, amely lángoló piros betűkkel az egész hátteret uralta: „Éljen a pá”... Nem fért ki több, direkt úgy csináltuk, az emberek megkérdezték, hogy ez micsoda? Éljen a párt? Nem, mondom, éljen a pálinka, csak a többi nem fért ki. (Akkor és azóta is ezt hívták a közönséggel vagy a többi művésszel való összekacsintásnak.)

Lement ez a buli is. Előtte megjelent a lemez, ami a *Vadászathoz* képest természetesen nem aratott akkora sikert. És rögtön elindultak a különböző hangok,

miközben a lemez legjava jó volt. Már ha valaki el tudja fogadni egy blueszenekartól, hogy ilyesmit csinál. Állati jó számok voltak rajta, hat-hét szám kiállta az idő próbáját, a *Latabár*, a *6:3*, a *Negyvenötös blues*, a *Túl az Óperencián*, ezek valóban esztrádszerűséggel kötődtek össze. Zsákbanfutas, 86 lépényevés, ingyen virsli, sör, esztrád, benne mi is, a HBB. Így volt kitalálva - megcsinálva az egész lemez. Mindenki azt hitte, hogy a *Vadászat* folytatása lesz, amit nem lehet folytatni, meg nem is kell.

JászA Videoklipet is csináltak. Ez hogyan jött össze? Kinek az ötlete volt, hogy a *6:3*-ból klip legyen?

Hobo A *6:3*-as futballmeccsről készült szám videoklipje nem sértette a létező szocializmus érdekeit, a Rákosi-korszak modorában készült a szöveg. A futballmeccs 1953 novemberében volt. Ennek megfelelően mi, mint munkáskórus énekeltük, vidáman, tele életörömmel, így nem nagyon tudtak belekötni. Jelmezeket is bevetettünk. Fölvettem valami fekete balettruhát, arra egy fűszoknyát és kifestettem magam négernek, fehér volt a szájam. Döme Dezső arab sejként jelent meg. Egy másik jelenetben eldugtam a hajam egy kalap alá, és Hitler-bajusszal, mint egy besúgó sunnyogtam, keringtem össze-vissza, még Stulpnágel elvtársat, a városi párbizottság kulturális munkatársát is eljátszottam. Póka természetesen futballszár volt, az ő labdakezelését még Puskás sem tudta volna utánacsinálni. Minden hülyeségnek teret adtunk. Mindenki bele tudta tenni a saját humorát. Tóth János Rudolf, mint öntudatos mezőgazdasági dolgozó – nem paraszt! – kaszával a kezében énekelt: „Gyarmatai vérét szívja a brit birodalom”.

Megjelenése idején semmilyen magyar zenei vonulatba sem illett bele. A miénkbe sem. Mert mi nem vonultunk, hanem erre-arra szédelegettünk, sok mindent kipróbáltunk, ami nem azt jelenti, hogy ezek sikerültek. De ha nem volt tematikus a lemez, mint például ez, a dalok zenéje és tartalma akkor is teljesen eltért az előzőtől. Volt egyszer-kétszer, hogy a közönség egy része tüntetett a *Vadászat* ellen, a *Kopaszkutyt* akarták, meg annak a folytatását. Elnézést kérek érte, de sosem törődtem igazán azzal, hogy kinek mi tetszik, ez sokszor találkozott a közönség elvárásaival, sokszor nem. Egy idő után az emberek rájöttek, hogy nem az előzőt ismételjük, hanem megyünk tovább. És ez az *Esztrádnak* is jót tett, jól ment, sikere volt.

JászA Van egy szál, amiben folytatjátok a *Vadászatot*. A *Túl az Óperencián*. Tulajdonképpen megint egy kuplészámról van szó, ami egy létező jazz számból született.

Hobo *In The Mood*, Glenn Miller dala. Igen különleges története van. Piroska szexuális sanyargatásairól szól, aki látszólag a Farkas nevű bankár markában vergődött. A dal hozzánk kerülésének története messzire nyúlik vissza. Az *Esztrád* lemez maga időrendi sorrendben halad. Az első a *Negyvenötös blues*. Aztán a *Túl az Óperencián*, eredeti angol szövegével a világ egyik legismertebb száma volt a negyvenes években, jóval a Beatles-Rolling Stones-korszak előtt.

87

Póka Pál, Egon apukája, állatorvos volt és a II. világháborúban amerikai fogásba került. A fogolytáborban az amerikai tisztek klubjában játszott egy zenekar, amely magyar hadifoglyokból állt, Pali bácsi volt a nagybőgős. Ezt a számot is játszották az amerikai katonáknak. Csakhogy az *In The Mood* amerikai sláger volt, aminek senki sem tudta a szövegét. A kottát a háború végén nem lehetett megszerezni. Valamilyik Isten csapása, magyar lóköető írta rá a magyar szöveget: „Túl az Óperencián történt az eset, / kis Piroska nagymamához igyekezett. / Kicsi kosarában, mely a karján fityeg, / tojáspótló, műlekvár és cukorjegyek...”

Mivel az *Esztrádot* úgy gondoltam el, hogy a szocializmus negyven évét mutassa be, 1945-től kezdve 85-ig. Így került az elejére a *45-ös blues*, vagyis a háború legvége, erre jött rá ez a hadifogolytáborból származó dolog. Aztán a Rákosi-korszakból a 6:3. Majd jöttek Latabárek, akik a 30-as, 40-es, 50-es, 60-as évek fantasztikus művészei voltak. Politikától, történelemtől függetlenül, mindig megnevezték az embereket, végtelenül tehetséges művészek voltak. És időrendben mentek a számok tovább. A *Kis vörös kakas*, amelyiket az őrtoronyban hallottam először 64-ben. A végéről hiányzik pár szám. A *Videoszerelem*, ami aztán nem is jelent meg. És volt a *Levél Irinának* című, amit már említettem.

Hát ez volt a *Túl az Óperencián*nal, akkor is leginkább a marháskodáson járt az eszem az *Esztrád*-műsor kapcsán. A dal elején annyira gyorsan tekertek, hogy a rémültet adva belenevettem a mikrofonba: „Hol az egy?” Kicsit később Döme Dezső csőrömpölt a borzalmas kínai cintányérjain én meg kínomban beszóltam: „Előnyös testtartásban Döme Dezső”. Ezek a hülyék fölvezték és rajta van a lemezen. Ettől kezdve Döme Dezső a közönség szeretete miatt mitologikus alakká emelkedett. Bárhová ment, megkérdezték tőle, hogy mi az igazi előnyös testtartás? Hogy miért mondtam, nem tudom megmagyarázni, hogy honnan vettem ezt a baromságot. Éjszaka, a sötét stúdióban sok minden megtörténhet, főleg, ha vokalista lányok is vannak. Na, Döme Dezső kivirágzott. Számtalan este, az előadás végén, meghajlás közben bemutattam a

zenekart: Fuchs László, Póka Egon, Tóth úr, majd amikor húztam előre Dömét, harminc ember elkezdte ordítani: „Előnyös testtartásban!” Ez a kis véletlenül becsúszott vicc Döme Dezsőt a görög félistenek magasságába emelte.

88 JászA Aztán valószínűleg annyira tetszett nektek ez a kuplészás, hogy bevettetek a műsorba időnként egyet-egyet az örökzöldekből.

Hobo Ott van mindjárt az *Ott fogsz majd sírni*, ami a magyar rockzene alapvető darabja. Tegnap játszottuk, nem dobáltak paradicsommal. Mindig voltak ilyen kuplék repertoáron.

JászA Atdál is még egy sanszot Dömének a *Turistával*, meg a többieknek is kötelező volt időnként bedobni egyet-egyet.

Hobo Van Kazal Lászlónak egy híres kupléja: „Megyen a hegyen a turista”. Döme azelőtt még soha életében nem énekelt és különben rettenetes nagy beszari volt. Iszonyúan meg volt rémülve mindig. Mikor először meglátta a Budai Ifjúsági Parkban a sok ezer nézőt, nem mert kijönni az öltözőből. Ordított a közönség, mint az albán számár. „Hoboooo!” Menjünk már, az anyád, gyere! – üvöltött vele Egon. „Nem, nem, én nem megyek ki, jaj!” Na de pár év elteltével ez az „előnyös testtartás” annyira meghozta a kedvét, hogy egyszer csak bejött hozzám a Lágymányosi Közösségi Ház öltözőjébe: „Ide figyelj, Hobo, kitaláltam valamit”. Hú, mondom, ha ez most berak még egy cintányért, megbolondulok. Azt hittem, hogy valamit kitalált a dobolásra. Ehelyett elővezette, hogy szeretné elénekelni a „Megyen a hegyen a turistát”. Jeget szart mindenki a röhögéstől.

És eljött a nagy nap. Döme megtanulta ezt az izét, bevett egy-két széntab lettát, aztán kiment a színpadra, Fuchs a zongora alatt ült és úgy zongorázott fölfelé. Nem mertünk sehova nézni, csak magunk elé. És akkor hátrafordult a mikrofontól, rám néz: „Hobo, most mi lesz?” „Magadnak választottad a *Turistát*, ne nézz rám, az Isten rogyassza le az eget!” – dörrentem rá, erre ijedtében eleresztette: „Megyen a hegyen a turista...” Botrány volt, akkora sikere lett. Mondanom sem kell, egy hét múlva, megint jön, hogy kitalált valamit. Póka már húzott is ki az öltözőből: „Jézus, Mária!” Döme Dodi erre elővett a nagytáskából egy kistáskát, a nagytáskán behúzta a cipzárját, kihúzta a cipzárját, belerakta a nagytáskába, és így tovább. Ez egy másik Kazal sikerszám volt. Ez az elmebeteg megtanulta kívülről és ezt is előadta a színpadon. Sírtunk. Háromszor kellett elkezdeni a számot. Fetrengett mindenki. Nagy sztorija van a szövegnek. Valaki fölszállt a villamosra, leült, vele szemben egy nő, aki elővette a nagytáskát, abból kivette a kistáskát, de aztán a nagytáska

cipzárját behúzta, kinyitotta a kistáskát, abból kivett még egyet, a legkisebbet is kinyitotta, utána visszarakta őket. Valami elképesztő zseniális szójátéksorozat volt. Közben szegénynek annyira kellett figyelnie, mert a szövegmonda gyorsasága miatt nem ért rá beszarni. Iszonyúan koncentrált és nyomta, hogy ilyen cipzár, olyan cipzár, amolyan cipzár, százszor. Mikor vége lett, fölrobbant a terem. Körülnézett, el nem tudta volna képzelni, maga sem értette, hogy került ide, hogy neki tapsolnak. Ha van ideje beszarni, két mondatot se mond el.

89

A kuplék minden koron átkísértek, ma is velünk vannak. Póka, Ferike és Matyi valami „aluminiumedényt” is tudnak, én meg a „telefonkönyvet” vágtam be harminc évvel ezelőtt. Azóta is tuti siker mindegyik.

Kicsikét ugrok az időben. 92-ben vagy 93-ban Cili néni kocsmájában ülünk Kapolcson, Tomsits, Babos, Márta Pista egy zongorával meg én. Kuplékat játszottunk. És megjelent Orbán Viktor. Erre beintettem Babosnak meg Tomsitsnak és már nyomtuk is: „Én mindenkiben csalódtam, nem sajnált senki”. Tombolt a közönség, Márta Pista meg rugdalta a lábamat az asztal alatt: „Hülye, maradj csöndben!” Pedig akkor Orbán Viktor nem volt miniszteresélyes, vagy ilyesmi. Nem jött zavarba, hanem kapásból válaszolt. „Lacikám, le kellene már lépned a valóság talajára.”

A klubkoncerteken persze már korábban is játszottunk mindent. „Mások vitték rossz utakra engem”. Volt olyan, hogy játszottunk egy egész egyveleget, a *Voláré*, *Volárétól* kezdve a *Marina*, *Marina*, meg nem tudom, micsodáig, „Pókháló van már az ablakon”, „Isten véled, édes Piroskám”. Azt nem tudtuk végigjátszani, annyira röhögött a zenekar. De az emberek jól fogadták. A baromi nehéz bluesok meg rockzenék, versek mellett időnként kitört a gyalázat.

JászA Van a lemezen egy kevésbé vicces Brecht-kuplé, amit szerintem azért vettél be, mert jól illett a műsorba. Amit a Doors is játszott, az *Alabama Song*. És annak idején játszottatok több Doorsot is ebben a műsorban. Ezeket hogy építetted be?

Hobo Amikor Fuchs beszállt, elkezdünk Doorsokat játszani, hiszen náluk nagyon fontos a zongora. Meg tudtuk csinálni a *Vándor az útont*, vagy a *Light My Fire*-t és így tovább. Ezek egy része bekerült ebbe az esztrádos műsorba. Aztán következő évben kiszélesítettük egy teljes Doors-koncertre és ezt

Göcsey Zsuzsa, rádiós zenei szerkesztő segítségével rögzítettük, majd meg is jelent, dupla lemezen.

90 Az *Alabama Song* eredetileg egy Brecht-darabban, a *Mahagonnyban* hangzik el. Ezt és a *Koldusoperából* a *Bicska Maxit* is játszottuk. Ezt is lefordítottam, belekevertem az OTP-t, meg a PostaBankot, meg mit tudom miket. Mert tudják, a dal a londoni bűnözésről szól, bankárok, tőkésék, milliomosok, gengszterek, lotyók, ilyenek. De nem sikerült az összes helyszínt és az összes fölbukkanó figurát behelyettesíteni az akkori magyar vagy későbbi magyar valóságból, ezért inkább feladtam. Nem sikerült úgy, mint az *Alabama Song*, amit szintén lefordítottam. A Doors is játszotta, onnan jött az inspiráció. És mivel csináltunk már Eörsi-estet, dolgoztunk Ascher Tamással meg Szikora Jánossal a *Vadászat* esetében, sűrölgattuk a színház széleit is.

A Ginsberg- és meg a Morrison-lemez anyagilag tökéletes csőd volt, mivel nem mi írtuk a számokat. Azt a luxust nem engedhette meg senki magának, hogy a lemezekből befolyó pénzekekről lemondjon. De mi Morrisont fontosnak tartottuk, ha már a Rádió felvette. Meg is kaptuk a Doors jogvédőtől a műfordítási engedélyt és ők nem mondattak le, a jogdíj nekünk járó – 1/12 részéről – minket.

Nagyra tartottuk a lehetőséget, hogy miután már kétszer találkoztunk Ginsberggel és koncertünk is együtt, 1987-ben készíthessünk vele egy közös lemezt, az *Üvöltést*.

JászA Játszottál már színészként is Miskolcon.

Hobo Borítsunk rá fátylat! Játszottam két darabban is. Először 81-ben az *És te, szépségem, igen, igen te* című darabban. Totálisan megbuktam, teljesen jogosan. Állati szar volt, amit csináltam. Egyetlen mentségem, hogy nem adtak rá elég időt, és a rendező talán – ez persze csak később derült ki – még nálam is tehetségtelenebb volt. Soha többet nem is rendezett semmit. Tehetségtelen voltam, de nem nyugodtam bele. Három nap alatt átírtam a magam kedvére a darabot, és attól kezdve már sikere volt. Utána játszottam egy Wedekind-darabban, a *Luluban* Hasfelmetsző Jacket. Ez azért már jobban ment. Gyilkolászta a népeket...

JászA Időnként szoktatok játszani Tom Waits-dalokat is.

Hobo Fuchs Laci érkezésével lehetővé vált ez is. Nagy Tom Waits-es voltam, és Fuchs Lacival behúztuk ezt a szálat is. Lefordítottam pár dalt. Gyönyörű

szövegek. Költőiek. Majdnem olyan jó szövegei vannak, mint Bob Dylannek. Minden egyes dal – tanultam is tőle – egy-egy emberi sors. Van egy csomó számom, melyek nem arattak sikert, de a történeteik emberekről szólnak. A *Férfibánat* lemezen például mindegyik dal, vagy *A nemek háborúján* szinte mindegyik, szomorú dalok általában. Mind egy nőnek vagy egy 91 férfinak vagy kettejüknek a sorsa. Tom Waits leginkább kisztílű bűnözőkkel, amerikai félvilági, alvilági dolgokkal foglalkozott. Csináltam egy hasonló lemezt, a *Bűnön, börtönön, bánaton túlt*. Egy bűnöző életéről szólt, akit ismertem. Deák Bill Gyulának írtam a 90-es években, igaz sosem játszotta.

Van pár katartikus Tom Waits-kedvencem, például a *Waltzing Matilda*, más néven *Tom Traubert's Blues*. vagy a *Downtown Train*, az *Invitation To The Blues*. Később, ahogy hozzájutottunk a lemezeihez, tudtuk meg, hogy rengeteg filmzenét is csinált, játszott filmekben, színdarabokhoz is írt zenét. Munkásságában nagyon benne van a Ginsberg-, Kerouac-féle költészet ismerete. Mint mondta, ezeken nőtt fel. Ugyanígy észrevehető a színházhoz való kötődése. De a munkásságának nem ezt a részét szeretem, hanem azokat a gyilkos, szívettépő dalokat. Mint az *Idő* vagy *Time*, vagy a *Hold On*, vagy a *Black Wings*. Ahogy *West Side Story*-ból ismert *Somewhere* című számot is énekl, az valami döbbenetes, vonós zenekarral énekel irtózatossá rekedten.

Gondoltam valami ilyesmire én is, hogy esetleg csináljak ilyet, de nem tudok úgy énekelni, és inkább nem csináltam meg. Tudtam, hogy ez nekem nem menne, pedig iszonyatosan jól hangzik egy ilyen karakterisztikájú hang vonós zenekarral. Annyira nem illik össze. Ő maga írja a zenéjét és tud bánni a hangjával. Nagyon tanult művész, kiváló költő, és szabadabban rohangál ebben a műfajban, mint én. Először a Márta Pista-féle József Attila-lemezt énekeltem 1991-ben ilyen zenei körülmények között, de szerencsére addigra már összeszedtem egy csomó tapasztalatot.

JászA Néhány Tom Waits-dalt sikerült is felvenni...

Hobo A *Kenyerem java* című lemezre rá tudtunk tenni Tom Waits-eket, és az *Idegen tollakra*, amihez Tom Waitstől kellett engedélyt kérni. Ilyenkor be kell mutatni a magyar fordítás angolra visszafordított változatát, és azt összehasonlítják az eredeti Tom Waitsszel. Gyönyörű dal a *Hold On*, ami magyarul – a számtalan lehetőség közül – többek között, azt is jelenti, hogy tarts ki. Nem énekelhettem, hogy „Ne add fel!”, mert az három szótag. Nem mehetett az sem, hogy „Harcolj”. Ez magyarul azt is jelentheti, hogy „Ne add fel!” Nem

engedték, így a lemezen az hallható, hogy „Tarts ki!”, ami elég pocsecskul hangzik ahhoz képest, hogy „Harcolj, harcolj!” Szebb, mint a tarts ki, tarts ki. De nem győzhet mindig az ember. Viszont majdnem húsz Tom Waits-dalt megcsináltam, amiből később sikerült még vagy ötöt lemezre venni.

92 Azokat elfogadta. Ő személyesen nézte meg.

Vannak olyan művészek, mint Keith Richards a Rolling Stonesból, vagy Marina Vlady, Viszockij felesége, akik sokra értékelik – és Tom Waits is ilyen –, ha egy másik nyelven, egy idegen kultúrába bekerülhet a daluk.

JászA És a Morrison iránti tiszteletből ráraktatok egy klasszikus bluest is a lemezre, személyes kedvencedet, a *Kis vörös kakast*.

Hobo Igen az *Esztrádon* hallható a *Kis vörös kakas*. Nem Morrison miatt, hanem, mert ez volt az a szám, ami megváltoztatta az életemet. A szabadság első reményét adta 1964 novemberében az őrtoronyban, De ezt ezerszer elmondtam már.

JászA Sejtettem, hiszen egy kicsit a te negyven éved is ez a másik negyven év. 45-ben születted, és a *Negyvenötös blues* felvezetése után érthető úgy is az egész lemez, hogy ez tulajdonképpen a te személyes történeted.

Hobo Mindenki úgy érti, ahogy akarja. Egyetlen egy dologra emlékszem, amit tudatosan írtam bele a *Negyvenötös blues*ba: „Hull a hó és hőzik, Micimackó nőzik”. Annyira nem bírtam már, hogy mindenhol a *Micimackó* szólt, hogy fölidegesített. Elhatároztam, hogy villantok egyet. „Hull a hó, és hőzik, Micimackó nőzik”. A többire nem emlékszem, jött magától.

JászA Van még egy nagyon furcsa dal a lemezen, a *Lombardozzi*. Ilyen címen írtál egy monodrámát is. Ez egy betétdal lenne?

Hobo Nem. A ripacskodás, ugye, már tudják, sose állt tőlem messze, sőt inkább egyik alaptulajdonságom. Pávatollakat dugdosok a fenekembe, és mutogatom magam. Van ez a dal, amit Tóth János Rudolfal együtt játszottunk, pontosabban ő énekelt, én a prózai részeket mondtam. Nagyon nagy szerelmese vagyok mind a mai napig az olasz kultúrának. S a humoruknak különösen. Hát írtam egy kétszereplős opera buffát, amiben ilyen drámai megközelítések vannak, hogy „Lombardozzi elveszítette a kedvesét, és öngyilkos akar lenni egy töltött revolverrel”.

A *Lombardozzi* melodrámája, meg némafilm-paródia egyszerre. Nagy marhaság, szabad röplés a humorban, amihez Tóth János Rudolf tenorhangja kellett. Nem lehetett dörmögni, amikor áriázott Lombardozzi, ő meg ezt jól csinálta. A narrátor voltam én. „Lombardozzi rájön, hogy felesége színésznő...” – hangzik el, majd jön Tóth Jancsi „Lombardozzi, ez a 20. század, a nők dolgozni járnak”. Irgalmatlan kénrímek, Jancsi szép tiszta, magas hangján, ugye. És persze jön az eszmei mondanivaló: „Lombardozzi, te Lombardozzi vagy”.

93

* Részlet egy hamarosan megjelenő beszélgetőskönyvből.

Új Forrás 2014/8 – Negyvenéves születésnap: Esztrád
Földes László Hobóval beszélget Jász Attila